

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se

Ju2023/00655 (dnr)

Domstolsverkets promemoria Muntlig förhandling i allmän förvaltningsdomstol

Förvaltningsrätten i Stockholm är i huvudsak positiv till förslagen. Dock anser förvaltningsrätten att förslagen i vissa delar behöver förtydligas och ytterligare övervägas. Vidare anser förvaltningsrätten att förslagen inte bör träda ikraft innan de tekniska förutsättningar som krävs för att genomföra delar av förslagen är uppfyllda. Förvaltningsrätten vill, utifrån de utgångspunkter domstolen har att beakta, lämna följande synpunkter.

En berättelse av en part

I och med promemorians förslag introduceras begreppet *en berättelse av en part* i förvaltningsprocesslagen (1971:291). Förhör av parter är i nuläget oreglerat i förvaltningsprocessen och som det konstateras i promemorian på s. 31 och 32 kan en berättelse från part i allmän förvaltningsdomstol inte likställas med ett partsförhör i allmän domstol. Definitionen av vad som utgör en berättelse av en part är därmed inte helt klar inom förvaltningsprocessen. Erfarenhetsmässigt kan muntliga förhandlingar i förvaltningsrätten ofta få en samtalsliknande karaktär, varför en berättelse av en part inte alltid är sammanhängande med en klar start- och sluttidpunkt. Även skrivningen i avsnitt 4.3.6 kring att en ställföreträdare för barn i LVU mål inte ska spelas in med ljud och bild när denne redogör för barnets synpunkter skapar otydligheter. Förvaltningsrätten kan inte uttyda om skrivningen är tänkt att motsatsvis tolkas så att övriga redogörelser från ställföreträdaren, så som exempelvis en redogörelse av ställföreträdarens observationer vid mötet med barnet, är att anse som en berättelse av en part som ska spelas in med ljud och bild.

Otydlighet kring vad som utgör, och inte utgör, en berättelse av en part sett tillsammans med införandet av föreslagna skall-krav på ljud- och bildupptagning vid dessa berättelser riskerar att rättegångsfel kommer att begås. Det går inte heller att utesluta att oklarheter kring vad som utgör en berättelse av en part i förvaltningsprocessrättslig mening kommer leda till att ljud- och bildupptagning görs av alltför stora delar av förhandlingen, vilket skulle leda till att de tänkta effektivitetsvinsterna i förslaget minskar. Förvaltningsrätten vill därför betona behovet av vägledning från lagstiftaren kring vad som är tänkt att omfattas och inte omfattas av begreppet en

berättelse av en part i den tilltänkta paragrafen 17 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Inspelning av en berättelse från en part i migrationsdomstol

Skälen som presenteras i promemorian avseende inspelning av en berättelse från en part är i huvudsak tillämpliga på just förvaltningsrätter och är väl avvägda och anpassade till de ändringsförslag som promemorian lägger fram gällande de minskade kraven på muntlig förhandling i kammarrätterna. I promemorian föreslås dock inga ändringar avseende muntlig förhandling i Migrationsöverdomstolen. Vidare meddelar Migrationsöverdomstolen prövningstillstånd endast av prejudikatsskäl och synnerliga skäl, och muntlig förhandling hålls nästan aldrig. Förvaltningsrätten anser därför att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet noga bör övervägas om det trots detta är lämpligt att låta inspelningskraven i den tilltänkta paragrafen 17 a § förvaltningsprocesslagen omfatta även migrationsdomstolarna.

Särskilda skäl

Under avsnitt 4.3.5, samt i viss utsträckning under avsnitt 4.3.6, i promemorian presenteras exempel på vad som kan utgöra särskilda skäl för att inte spela in förhör med ljud och bild. Förvaltningsrätten instämmer i de exempel som presenteras. Hos förvaltningsrätterna finns emellertid flera måltyper där det bör vara mer vanligt förekommande att särskilda skäl föreligger för att inte spela in förhör med ljud och bild. Detta gäller inte minst tvångsvård i enlighet med lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård. Förvaltningsrätten anser därför att det finns ett behov av ytterligare vägledning från lagstiftaren kring vad som kan utgöra särskilda skäl enligt de föreslagna nya paragraferna 17 a, b och c §§ förvaltningsprocesslagen. Förvaltningsrätten efterfrågar inte minst vägledning kring om det kan anses föreligga särskilda skäl när det av utredningen i målet framgår att parten lider av en allvarlig psykisk störning.

Sekretess

Inspelningar från förhandlingar i förvaltningsrätt kan förväntas innefatta både uppgifter som omfattas av sekretess och som inte omfattas. Förvaltningsrätten bedömer att sekretessprövning av ljud- och bildupptagningar av berättelser från parter kan bli arbetsmässigt betungande när dessa begärs ut. Konsekvenserna för domstolarna att göra en sekretessprövning av ljud- och bildupptagningar behöver därför beaktas i det fortsatta arbetet med förslagen.

Ikraftträdande

För att kunna verkställa promemorians förslag om att berättelser som parter, vittnen och sakkunniga lämnar vid en muntlig förhandling ska dokumenteras genom en ljud- och bildupptagning krävs att det finns lämplig utrustning för upptagning av ljud och bild i förhandlingssalarna. Som det konstateras i promemorian har inte alla förvaltningsrätter sådan utrustning på plats i samtliga förhandlingssalar. Samtliga av Förvaltningsrätten i Stockholms förhandlingssalar saknar i nuläget sådan fullständig

teknikutrustning som skulle krävas för att verkställa promemorians förslag. Detta innebär att det finns en betydande risk att domstolen skulle behöva konsekvent och under en längre tid tillämpa undantaget om särskilda skäl för att inte dokumentera berättelser som parter, vittnen och sakkunniga lämnar vid en muntlig förhandling med bild. Med anledning av detta, och med hänsyn till vad förvaltningsrätten lyft i remissvaret i övrigt, bör promemorians föreslagna datum om ikraftträdande den 1 juli 2024 flyttas fram till som tidigast när de tekniska förutsättningarna är på plats för att ta upp ljud och bild i förvaltningsrätternas samtliga förhandlingssalar.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Annelie Sjöberg efter föredragning för lagmannen Eva-Lotta Hedin. Föredragande har varit förvaltningsrättsfiskalen Anton Hjelm.

Annelie Sjöberg

Anton Hjelm